

Ledelsesresumé

Andel børn med sproglige udfordringer efter endt dagtilbud

Der har i flere år været et stort fokus på at sikre en høj kvalitet i de danske dagtilbud. Kvalitet handler i den forbindelse både om dagtilbuddenes rammer, om det pædagogiske arbejde omkring børnene og om hvad børnene får ud af at gå i dagtilbud, dvs. hvilke resultater der opnås mht. børnenes trivsel, læring og udvikling. I denne analyse sætter Indenrigs- og Boligministeriets Benchmarkingenhed fokus på resultatsiden og specifikt på resultaterne af dagtilbuddenes arbejde med at udvikle børns sprog. Udviklingen af børnenes sprog er vigtig for barnets videre læring og trivsel ind i skoletiden. Desuden er arbejdet med børns sproglige udvikling en obligatorisk kommunal opgave i førskolealderen, jf. den styrkede pædagogiske læreplan.

I analysen anvender vi resultaterne fra sprogvurderingen i børnehaveklassen som en resultatindikator for indsatsen på dagtilbudsområdet. Konkret undersøger vi, hvor stor en andel af børnene, der har sproglige udfordringer. I analysen viser vi både resultater på landsplan og på tværs af kommunerne. I sammenligningen af kommunerne tager vi højde for forskelle i børnesammensætningen i kommunerne for at gøre sammenligningen mere retvisende.

Analysen er lavet på baggrund af sprogvurderingsresultater fra 61 kommuner, som alle anvender sprogvurderingsmaterialet Sprogvurdering 3-6, der it-understøttes af Rambøll¹. Det er så vidt vides første gang, at der er indsamlet resultater fra sprogvurderingerne ved skolestart for så stort et antal kommuner, og analysen giver således ny viden til kommunerne om, hvor godt de lykkes i arbejdet med børns sprogudvikling i førskolealderen.

I sprogvurderingen er resultatet opdelt hhv. på børnenes talesproglige færdigheder og på deres førskriftlige færdigheder. De to resultatindikatorer måler forskellige dele af børns sproglige udvikling, og det er derfor ikke nødvendigvis de samme børn og kommuner, der klarer sig godt på begge indikatorer. Derfor er resultaterne i denne analyse opdelt på de to indikatorer.

DEFINITION SPROGLIGT UDFORDRET

Man defineres som "sprogligt udfordret", hvis sprogvurderingsresultatet indikerer, at man har behov for en "særlig indsats" eller en "fokuseret indsats". Det kræver et resultat under 15 på sprogvurderingsskalaen fra 0-100.

Analysen indeholder sprogvurderingsresultater for 2018, 2019 og 2020. Vores hovedfokus er sprogvurderingsresultaterne for 2019 – dvs. de børn, der startede i skole i skoleåret 2019/2020. Det har vi valgt, da resultaterne for 2020 (skoleåret 2020/2021) kan være påvirket af COVID-19-perioden, som har givet børnene en anderledes hverdag i tiden før og efter deres skolestart.

Udover selve analysen har vi udarbejdet tre bilag. I bilag 1 "Sådan placerer din kommune sig" er centrale figurer fra analysen præsenteret for hver enkelt kommune. I bilag 2 "Kommunespecifikke nøgletal" kan man finde de væsentligste tal fra analysen for hver enkelt kommune, og i bilag 3 "Metode" er metoden bag opgørelser og modeller i analysen præsenteret.

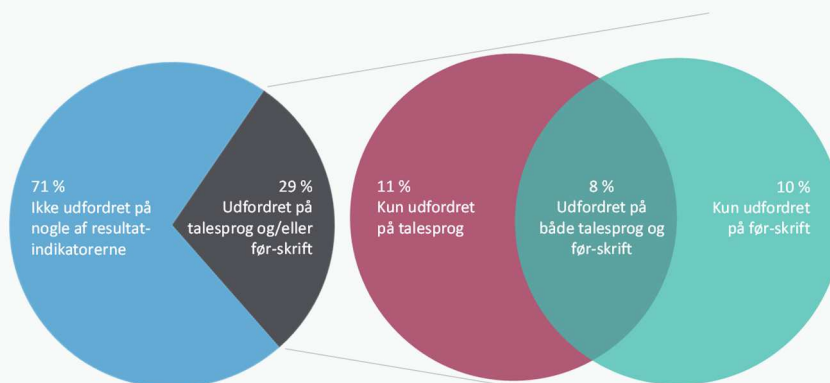
¹ Fra 2021 har Børne- og Undervisningsministeriet også udviklet sin egen it-understøttelse af Sprogvurdering 3-6, men da denne analyse kun omhandler resultater frem til 2020 har det ikke været relevant for analysen. Alt sprogvurderingsdata i denne analyse er således indhentet fra Rambøll.

Knap hvert femte barn er sprogligt udfordret – hhv. for talesprog og før-skrift

I 2019 var 19,0 pct. af børnene sprogligt udfordret på talesprog efter afslutning på dagtilbud og 17,6 pct. var udfordret på før-skrift. Det er ikke altid de samme børn, der er sprogligt udfordret på talesprog og på før-skrift, jf. figur 1.1. 71 pct. af børnene var ikke udfordret på nogle af resultatindikatorerne, og de resterende 29 pct. af børnene fordelte sig i tre cirka lige store grupper; 8 pct. var udfordret både på talesprog og på før-skrift, 11 pct. var kun udfordret på talesprog og andre 10 pct. var kun udfordret på før-skrift.

Figur 1.1

Overlap mellem sprogvurderingsresultater for talesprog og før-skrift, 2019

Anm.: Resultater fra sprogvurderingen i starten af børnehaveklassen.
Kilde: Danmarks Statistik, Rambøll Sprog og egne beregninger.

Børn med anden etnisk herkomst end dansk og børn, hvis mor højest har en grundskoleuddannelse, er oftere sprogligt udfordret

Analysen viser også, at der generelt er flere indvandrere og efterkommere, der er sprogligt udfordret sammenlignet med deres klassekammerater med dansk herkomst. Analysen viser desuden, at der er en større andel børn, der er sprogligt udfordret, når barnets mors højest har en grundskoleuddannelse, sammenlignet med når mor har enten en ungdomsuddannelse eller en videregående uddannelse – det gælder også efter, der er taget højde for barnets herkomst.

Når det kommer til børns sprog, er indvandrere og efterkommere en særlig interessant gruppe. Derfor vil Indenrigs- og Boligministeriets Benchmarkingenhed udgive en særskilt analyse med fokus på indvandrere og efterkommeres sprogvurderingsresultater, både på landsplan og på tværs af kommuner.

På kommuneniveau er mellem 10 pct. og 30 pct. af børnene sprogligt udfordret

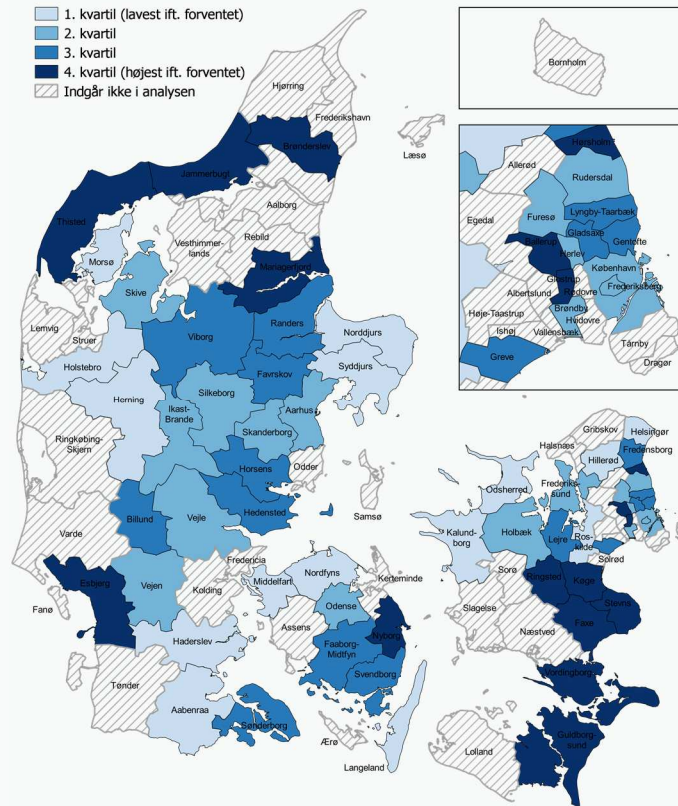
Der er væsentlige forskelle mellem kommunerne mht. andel børn med sproglige udfordringer efter endt dagtilbud – det gælder både for talesprog og for før-skrift. I nogle kommuner er det kun omkring hvert 10. barn, der er udfordret, mens det i andre kommuner er næsten hvert tredje barn.

Der er stadig forskelle mellem kommunerne, når vi har taget højde for rammevilkår

Nogle af forskellene mellem kommunerne skyldes, at børnesammensætningen i kommunerne er forskellig, hvilket vi i analysen omtaler som forskelle i kommunernes rammevilkår. Der er dog stadig forskelle mellem andel børn med sproglige udfordringer i kommunerne, når vi har taget højde for disse forskellige rammevilkår, jf. Danmarkskortene på næste side.

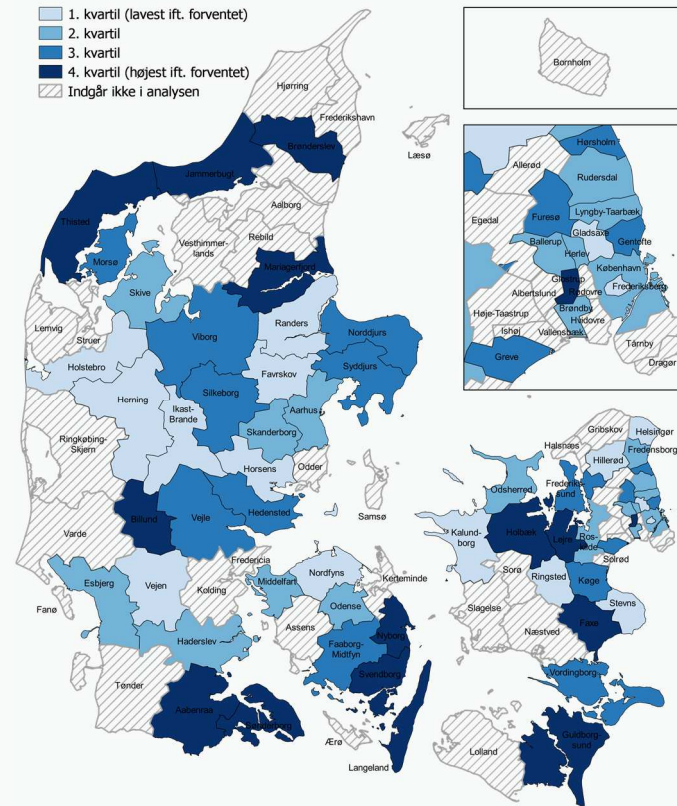
Figur 1.2

Andel børn der er udfordret på **talesprog** i forhold til hvad man kan forvente på baggrund af kommunernes rammevilkår, 2019

Figur 1.3

Andel børn der er udfordret på **før-skrift** i forhold til hvad man kan forvente på baggrund af kommunernes rammevilkår, 2019

Anm.: Første kvartil dækker over den fjerdedel af kommuner, som har færrest børn, der er sprogligt udfordret i forhold til hvad man kan forvente på baggrund af kommunens rammevilkår. Fjerde kvartil dækker omvendt over den fjerdedel af kommuner, der har flest sprogligt udfordrede børn i forhold til hvad man kan forvente på baggrund af kommunens rammevilkår. Resultater fra sprogvurderingen i starten af børnehaveklassen.
 Kilde: Danmarks Statistik, Rambøll Sprog og egne beregninger

I Danmarkskortene på forrige side er kommunerne inddelt i fire kvartiler, hvor 1. kvartil er den fjerdedel af kommuner, der har færrest sprogligt udfordrede børn ift. hvad man kan forvente ud fra kommunens rammevilkår. 4. kvartil er omvendt den fjerdedel af kommuner, der har flest sprogligt udfordrede børn ift. hvad man kan forvente ud fra kommunens rammevilkår. De skraverede kommuner er kommuner, som vi ikke har sprogvurderingsdata for, og som derfor ikke er med i analysen.

Kommuner, der sprogvurderede størstedelen af børnene i 3-årsalderen, har en lavere andel børn med sproglige udfordringer efter endt dagtilbud

Ifølge Dagtilbudsloven er det kun et krav, at børn i dagtilbud sprogvurderes i 3-årsalderen, hvis der er en formodning om, at barnet kan have behov for en sprogstimulerende indsats. Flere kommuner vælger dog at sprogvurdere størstedelen af børnene i 3-årsalderen for at mindske risikoen for, at nogle børns sproglige udfordringer overses.

Nærværende analyse viser, at der er en signifikant sammenhæng mellem hvorvidt kommunen sprogvurderede størstedelen af børnene i 3-årsalderen og andel børn med sproglige udfordringer i kommunen efter endt dagtilbud, når vi samtidig tager højde for kommunernes rammevilkår. Det gælder både for talesprog og for før-skrift. Analysen viser konkret, at de kommuner, der sprogvurderede størstedelen af børnene i 3-årsalderen, har en lavere andel børn med sproglige udfordringer efter endt dagtilbud, sammenlignet med kommuner, der ser ud til kun at have sprogvurderet nogle af børnene i 3-årsalderen. Dette resultat gælder, når vi ser på de kommuner, der anvendte ministeriets sprogvurderingsværktøj, da børnene var i 3-årsalderen². Vi kan også se, at de kommuner, der ikke anvendte dette sprogvurderingsmateriale ligeledes har flere børn med sproglige udfordringer efter endt dagtilbud sammenlignet med de kommuner, der sprogvurderede størstedelen af børnene i 3-årsalderen med ministeriets materiale.

Kommuner, der i høj grad understøtter dagtilbuddenes arbejde med børns sprog, har færre børn med talesproglige udfordringer

I en tidligere analyse har vi blandt andet undersøgt i hvor høj grad de kommunale forvaltninger understøtter dagtilbuddenes arbejde med børns sproglige udvikling. Det handler blandt andet om, hvorvidt forvaltningen understøtter dagtilbuddene med generel faglig sparring, med kompetenceudvikling med fokus på sprogudvikling og med sparring specifikt ift. arbejdet med sprogvurderingerne.

Nærværende analyse viser, at når vi har taget højde for kommunernes rammevilkår, så er en lavere andel børn sprogligt udfordret på *talesprog* i de kommuner, hvor forvaltningen i høj grad understøtter dagtilbuddene med hensyn til deres arbejde med børns sprog. Sammenhængen er til gengæld ikke signifikant for før-skrift.

Sammenhæng mellem barnets dagtilbudstype før skolestart og barnets før-skriftlige kompetencer

Hvis vi ikke tager højde for børn og forældres baggrundskarakteristika, er der forskelle mellem andel børn med sproglige udfordringer efter endt dagtilbud opdelt på om barnet gik i kommunalt dagtilbud, selvejende dagtilbud, privat dagtilbud eller ikke gik i dagtilbud op til skolestart.

Mange af disse forskelle kan dog forklares med børnenes og forældrenes baggrundskarakteristika. Når vi tager højde for eller "rensner" for disse karakteristika, viser analysen kun en enkelt signifikant forskel mellem de forskellige dagtilbudstyper mht. børnenes sandsynlighed for at være sprogligt udfordret efter endt dagtilbud. Vi finder at børn, der har gået i et privat dagtilbud inden skolestart, har større sandsyn-

² Dvs. enten. "Sprogvurdering 3-6" eller dennes forgænger "Sprogvurdering af børn i treårsalderen, inden skolestart og i børnehaveklassen".

lighed for at have sproglige udfordringer på *før-skrift* end børn i de andre dagtilbudstyper samt end børn uden for dagtilbud, herunder børn der blev passet af en privat passer. Vi finder ingen sammenhæng mellem dagtilbudstype inden skolestart og barnets talesprog.

Sammenhæng mellem barnets dagtilbudstype i 0-2-årsalderen og barnets talesprog

Når vi ser på barnets dagtilbud i 0-2-årsalderen, finder vi også en enkelt signifikant sammenhæng. Konkret viser analysen, at når vi tager højde for baggrundskarakteristika, er der større sandsynlighed for at være sprogligt udfordret *på talesprog*, hvis barnet ikke har gået i kommunal eller selvejende vuggestue eller dagpleje sammenlignet med børn, der enten har gået i en kommunal eller en selvejende vuggestue eller dagpleje. Vi finder ingen sammenhæng for *før-skrift*.